

الحمد لله
الرحمن الرحيم

زهرا اسکندری

دکتری تخصصی سلامت در
بلايا و فوريتهها

مفاهيم واصطلاحات مدیریت بحران

فوریت

Emergencies

- تهدیدی است که نیازمند اقدام فوری است.
- منابع کافی برای مقابله مناسب با آن موجود است.
- اقدامات مناسب و سریع می تواند از جدیت و وخامت یک حادثه کاسته و از پیامدهای زیانبار آن جلوگیری نماید.

بلایا

Disasters

- از هم گسیختگی جدی عملکرد یک جامعه است که منجر به خسارات و اثرات سو گسترده انسانی، اقتصادی یا محیطی می شود. به نحوی که تطابق با آن فراتر از توانایی جامعه تحت تاثیر با اتکا بر منابع داخلی است.
- بلایا حاصل ترکیب مواجهه با مخاطره، وجود آسیب پذیری و ظرفیت یا اقدامات ناکافی برای کاهش تطابق یا پیامدهای ناگوار ناشی از وقوع مخاطره ها است.
- پیامدهای بلایا: تلفات جانی، روانی-ذهنی، معنوی، اقتصادی، اجتماعی، تخریب محیط زیست، آسیب به دارایی ها، اموال و زیرساخت ها است.

بلايا

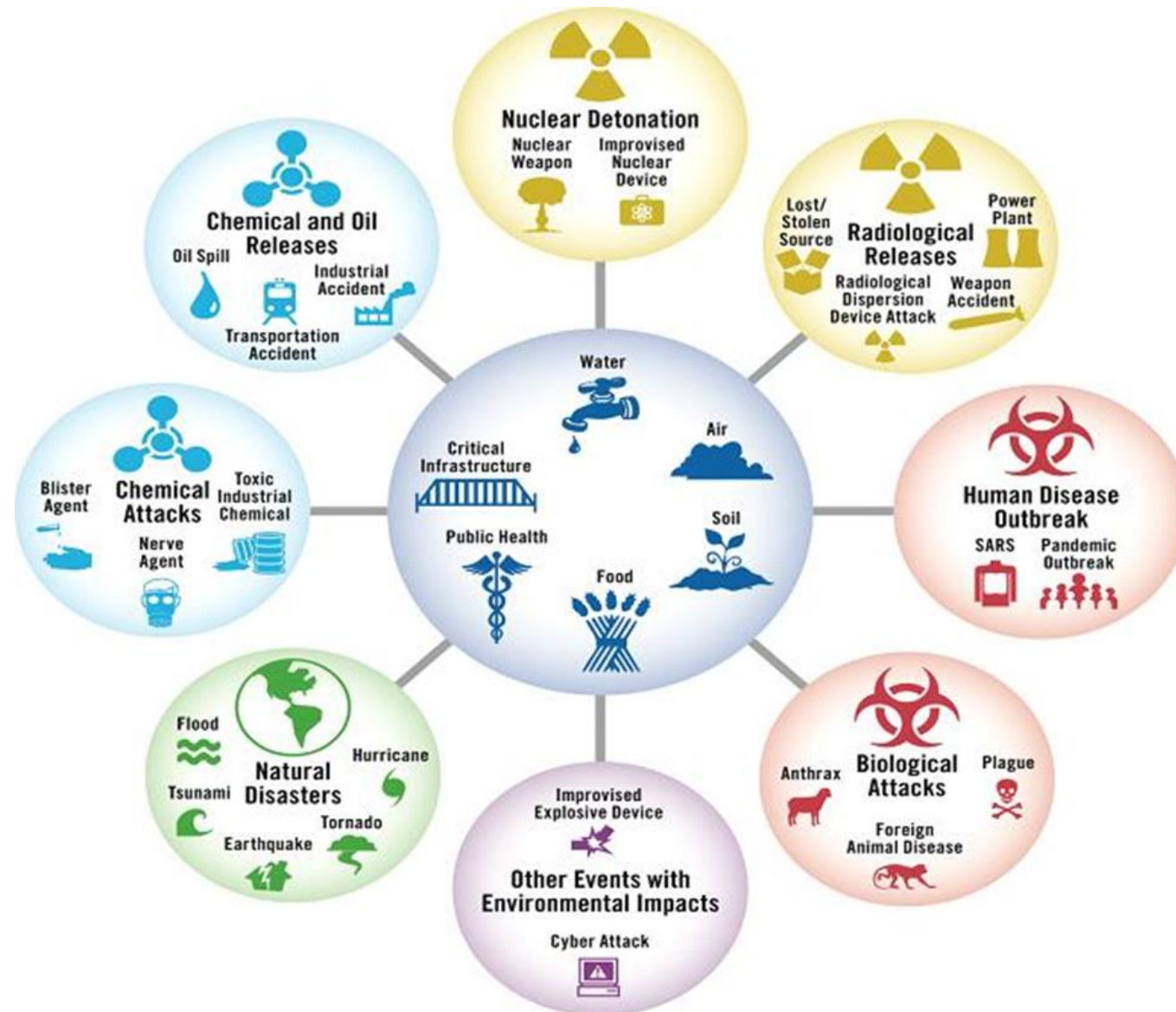
Disasters

- بیش از ۱۰ کشته
- ۱۰۰ نفر تحت تاثیر
- اعلام وضعیت هشدار اورژانسی
- درخواست کمک بین المللی

مخاطره

Hazard

- یک رویداد فیزیکی، پدیده یا فعالیت انسانی بالقوه خسارت زا که ممکن است سبب تلفات جانی، ایجاد جراحت، خسارت به دارایی، از هم گسیختی اجتماعی و اقتصادی یا تخریب محیط زیست می شود.

خطر

Risk

احتمال وقوع پیامدهای سوء یا آسیب های قابل پیش بینی ناشی از مخاطرات

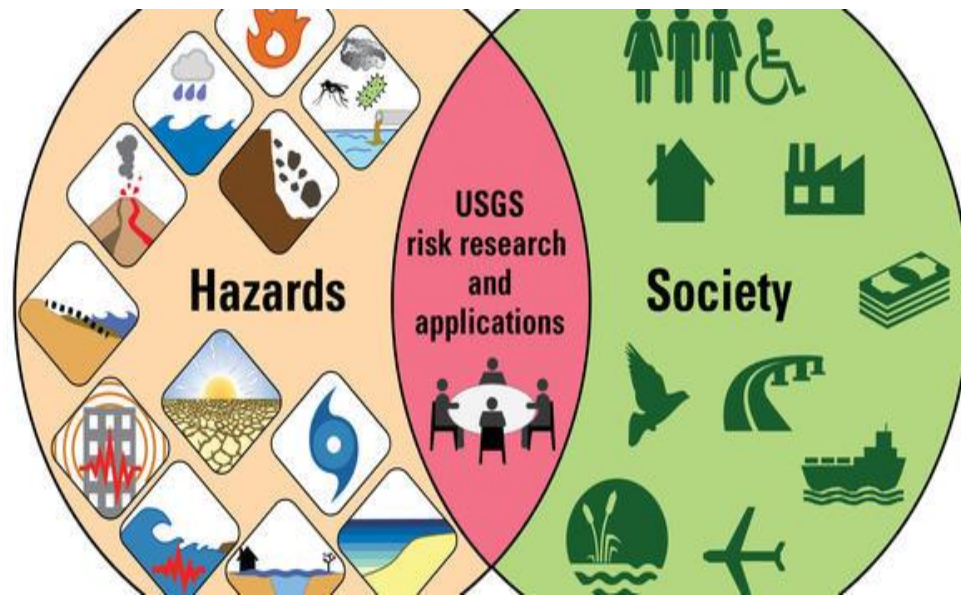
ظرفیت سازگاری - آسیب پذیری $\times$ مخاطره = خطر

اجزا جامعه

- مردم
- دارایی ها (زیرساخت ها، املاک و مستقالات عمومی، خصوصی و تاریخی)
- خدمات (دولتی و غیر دولتی، تجاری یا داوطلبانه)
- معیشت (شهری و روستایی، رسمی و غیر رسمی)
- محیط (هوا، آب و خاک، طبیعی یا مصنوعی)

پیامدهای بالقوه ناشی از مواجهه با مخاطرات

- مرگ و ناپدید شدن
- صدمات (روانی و جسمی)
- بیماری (روانی و جسمی)
- مخاطرات ثانویه (آتش سوزی، بیماری و...)
- آلودگی محیط زیست
- آوارگی و جابجایی جمعیت
- از بین رفتن امنیت
- صدمه به زیر ساخت ها
- مختل شدن ارائه خدمات اساسی
- از دست دادن دارایی ها
- از بین رفتن منبع در آمد و ...

خطر قابل قبول

ACCEPTABLE

RISK

- سطح خسارت وارد شده قابل پذیرش توسط جامعه
- در ارزیابی سازه ای و غیرسازه ای

ظرفیت

CAPACITY

- ترکیبی از تمامی نقاط قوت و منابع در دسترس یک جامعه، اجتماع یا سازمان که بتواند سطح خطر یا پیامدهای یک بلا را کاهش دهد.
- تلاش برای توسعه مهارت های انسانی یا زیرساخت اجتماعی
- توسعه نهادی، مالی، سیاسی و سایر منابع مانند فناوری در سطوح مختلف
- ظرفیت توانایی مدیریت خطر با عوامل زیر است:
- کاهش سطح خطر و مخاطرات
- کاهش آسیب پذیری
- کاهش پیامدهای منفی بلایا با پاسخ و بازیابی مؤثر و به موقع

آسیب پذیری

VULNERABILITY

• شرایط منجرافرایش تاثیرپذیری یک جامعه در برابر اثرات مخاطرات

• عوامل فیزیکی، اجتماعی، اقتصادی و محیطی و برخی فرایندها

حوزه های آسیب پذیری

هر یک از اجزا اجتماع را می توان با توجه به آسیب پذیری هایی که دارد تعریف کرد.

- آسیب پذیری های مردم
- آسیب پذیری های دارایی ها
- آسیب پذیری های زیرساخت ها و امکانات خدمات رسانی
- آسیب پذیری های معیشت
- آسیب پذیری های محیط زیست

شاخص های آسیب پذیری (برای افراد)

- دستیابی به خدمات سلامتی
- میزان پوشش واکسن سرخک
- وضعیت تغذیه کودکان زیر ۵ سال
- میزان مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال
- دسترسی به آب سالم
- کارایی سیستم فاضلاب و دفع زباله
- وضعیت اسکان
- وجود منبع درآمد مطمئن
- میزان سواد بانوان

بلا

Disaster

□ آهسته

□ ناگهانی

□ ترکیبی

□ طبیعی

□ انسان ساخت

□ ترکیبی

• طبیعی (Natural)

• زلزله

• توفان

• خشکسالی

• تکنولوژیک یا انسان ساخت

• نشت مواد شیمیایی

• حوادث جاده ای

• آتش سوزی

Internal Hazard

حوادثی که در داخل یک مجموعه ایجاد شده و موجب تجدید ساختاری، پرسنلی و ... می شود

بمب گذاری، گروگان گیری، قطع جدی آب و برق، آتش سوزی، قطع ارتباط، انفجار و حالتی که موجب بروز وقفه جدی در اداره یک مجموعه به دلیل مشکلات داخلی آن می گردد

External Hazard

حوادثی که در خارج از یک مجموعه منشأ گرفته و با تعداد زیاد بیماران موجب توقف عملکرد آن مجموعه می شود

از جمله این حوادث می توان به سیل، نشت مواد مضر، آتش سوزی وسیع، حوادث با تلفات زیاد و هر حادثه ای که مجموعه را تحت تأثیر قرار می دهد

TECHNOLOGICAL HAZARD

- مخاطره فناوری‌زاد صنعتی، فرایندهای خطرناک، نقص زیرساخت‌ها یا برخی فعالیت‌های انسانی
- تلفات جانی، جراحات، خسارت مالی، از هم گسیختگی اجتماعی و اقتصادی، تخریب محیط زیست
- آلودگی صنعتی، فعالیت‌های هسته‌ای و رادیو اکتیو، زباله‌های سمی، شکست سد، حوادث حمل و نقل، صنعتی یا فناوری‌زاد (انفجار، آتش سوزی، نشت)

مخاطرات زیستی

BIOLOGICAL

HAZARD

- منشا ارگانیک یا انتقال به وسیله ناقلین زیستی
- از هم گسیختگی جامعه، تلفات جانی، جراحت، خسارت مالی

- اپیدمی بیماریها، بیماری های مسری گیاهان و حیوانات، بیماری های حشرات، هجوم گسترده افات

مخاطره طبیعی

Natural Hazard

- فرایندها یا پدیده هایی با منشا طبیعی هستند که می توانند باعث مرگ، مصدومیت یا دیگر تاثیرات سو بر سلامت، آسیب به اموال، معیشت و خدمات، از هم گسیختگی اجتماعی و اقتصادی یا آسیب زیست محیطی شوند.
- مخاطرات طبیعی به صورت حاد و یا دیررس رخ می دهند.

انواع مخاطرات طبیعی

• مخاطرات طبیعی در بیوسفر

• تقسیم بندی:

- منشا: زمینی، آب و هوایی، زیستی
- بزرگی و وسعت
- شدت
- فراوانی
- مدت
- گستره و حیطه
- سرعت شروع

نوع بلای طبیعی	تعریف	انواع آن
زمین‌شناختی	وقایعی که از بخش سخت و جامد کرده‌زمین منشأ می‌گیرند	زلزله، آتشفشان، رانش زمین
هواشناختی	این دسته از مخاطرات به دنبال جریان‌های جوی کوتاه‌مدت و در مقیاس‌های کوچک تا متوسط رخ می‌دهند	طوفان
آب‌شناختی	به دنبال انحراف آب از چرخه‌های معمول و یا طغیان آب همراه با باد، ایجاد می‌شوند.	سیل، رانش زمین
اقلیمی	این دسته از مخاطرات به دنبال فرایندهای طولانی‌مدت و در مقیاس‌های متوسط تا بزرگ (در طیف زمانی از یک فصل تا چند دهه)	تغییرات دمایی شدید، خشکسالی، آتشسوزی
زیستی	به دنبال گسترش میکروارگانیسم‌ها، میکروب‌ها و مواد سمی ایجاد می‌شود.	اپیدمی‌ها، هجوم حشرات
کیهانی	مخاطره ناشی از عبور سیاره‌ها، سیارک‌ها و ستاره‌های دنباله‌دار از نزدیکی زمین و تاثیر بر لایه‌های اتمسفر زمین	هوا فضا

باتشکر

